JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER

11 päivänä toukokuuta 2000 *

I Johdanto

1. Käsiteltävänä olevassa ennakkoratkaisuasiassa on kyse siitä, ovatko maito- ja maitotuotealan yhteistä markkinajärjestelyä koskevat säännöt, joiden mukaan muun muassa vahvistetaan maidon tavoitehinta, esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka tarkoituksena on tukea alan sisäisten maidon vähimmäishintaa koskevien sopimusten solmimista maidontuottajien ja jalostusteollisuuden tai kaupan yritysten välillä. (Joskus tämä hinta voi olla korkeampi kuin yhteisön maidolle määrittelemä hinta.)

II Tosiseikasto ja ennakkoratkaisukysymys

2. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi seuraava tosiseikasto: Cristoforo Bertinetto (jäljempänä kantaja) on lypsykarjankasvattaja ja maidontuottaja. Hän solmi Biraghi SpA:n (jäljempänä vastaaja) kanssa, joka on maitotuotteita valmistava yritys, sopimuksen maidon toimituksista vuoden 1991 huhtikuusta vuoden 1992 maaliskuuhun. Hinta ei ollut sellainen sopimusehto, josta vastaaja olisi sopinut jokaisen toimittajan kanssa erikseen, eikä se määräytynyt näin ollen yksittäisten tarjousten ja niitä koskevien hyväksymisien perusteella. Kaikki toimittajat saivat saman, markkinatilanteen perusteella määräytyvän hinnan. Huhtikuun 1991 ja maaliskuun 1992 välisenä aikana kantaja sai maidosta eri suuruisia litrahintoja, jotka välillä vastasivat yhteisön määrittelemiä tavoitehintoja. Joskus maksetut hinnat olivat kuitenkin myös alhaisempia kuin Unalatin (maidontuottajia edustava järjestö) ja Assolatten (maidonjalostusteollisuutta, eli myös vastaajaa edustava järjestö) 16.3.1988 annetun Italian lain nro 88 (jäljempänä laki nro 88/88) [1] nojalla tekemässä alan sisäisessä sopimuksessa määrittelemät hinnat.

3. Kantaja esitti kansallisessa oikeudenkäynnissä, että alan sisäisessä sopimuksessa määritelty hinta oli sitova kaikkien Assolatteen kuuluvien yritysten osalta. Tuottajille ei saatu missään olosuhteissa maksaa alhaisempaa hintaa. Vastaaja oli näin ollen velvoitettava suorittamaan kyseisten määrien erotus.

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — Laista ks. jäljempänä III luvun 2 kohta.

4. Vastaaja esitti tämän osalta, että lain nro 88/88 mukaan solmitut alan sisäiset sopimukset eivät ole sitovia. Laissa viitataan sen mukaan ainoastaan toimeksiantosopimusta koskeviin yksityisoikeudellisiin säännöksiin. Alan sisäisissä sopimuksissa määritelty hinta ei ole edes järjestön jäseniä sitova. Kantajan ajama kanne on siten hylättävä.

5. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy tämän johdosta siihen, että kanne — edellyttäen, että säännöksiä maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä voidaan soveltaa — olisi hyväksyttävä, jos alan sisäinen sopimus velvoittaa jalostusteollisuuden maksamaan maidon hinnasta alan järjestön sopiman hinnan. Vastaajan vaatimukset olisi sitä vastoin hyväksyttävä, jos alan sisäinen sopimus sisältäisi vain ohjeita, joista alan järjestön yksittäiset jäsenet voisivat poiketa. Oikean kannan selville saamiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkastelee lakia nro 88/88, jolla tällaiset alan sisäiset sopimukset on otettu käyttöön ja jossa niistä säännellään. Useat lainkohdat viittaavat tuomioistuimen mukaan sopimusten sitovuuteen. Näin ollen kyseisen lain 2 §:n d kohdassa säädetään, että "alan sisäisten sopimusten tarkoituksena on vahvistaa etukäteen tuotteiden hinnat". 8 §:n 3 momentti velvoittaa toisen osapuolen "maksamaan sopimusten perusteella määräytyvän hinnan". Tämän mukaisesti järjestöjen jäsenten ei tarvitsisi enää antaa erillistä tahdonilmausta, jotta alan sisäinen sopimus tulisi heitä sitovaksi. Sitovuus johtuisi suoraan laista; riittäisi, että ostaja on sopimuksen solmineen järjestön jäsen.

6. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy lopulta siihen, että käsiteltävä asia saattaisi erityisesti kuulua asetuksen N:o 804/68 [2] soveltamisalaan, jossa säädetään tuottajien markkinointivuoden aikana myymän maidon kokonaismäärän tavoitehinnan vahvistamisesta.

7. Laki nro 88/88 sisältää nimittäin säännöksiä, jotka yhteisön oikeuden tulkinnasta riippuen saattaisivat olla yhteisön oikeuden vastaisia:

a) alan sisäiset sopimukset ovat sitovia (2 §:n d kohta ja 8 §:n 2 momentti);

b) alan sisäisissä sopimuksissa on määritettävä vähimmäishinta tai sen määräytymisperusteet (5 §:n b kohta);

2 — Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 804/68 (EYVL L 148, s. 13).

c) siinä tapauksessa, että sopimusta ei synny osapuolten aloitteesta, Ministro dell'agricoltura e delle foresten (maa- ja metsätalousministeri) velvollisuutena on kutsua osapuolet koolle jommankumman osapuolen hakemuksesta (4 §);

d) samoin Assessore regionale all'agricolturan (aluehallinnon maatalousasioista vastaava ministeri) tulee kutsua osapuolet koolle jommankumman osapuolen hakemuksesta 7 §:ssä tarkoitettujen sopimusten aikaansaamiseksi (7 §:n 2 momentti);

e) alan sisäisten sopimusten allekirjoittajien on tuettava tuotteiden viljely- ja myyntisopimusten solmimista ja varmistettava, että yksittäiset sopimukset ovat yhtäpitäviä alan sisäisten sopimusten kanssa (8 §:n 1 momentti);

f) yrityksiä, jotka ovat solmineet alan sisäisen sopimuksen mukaisia sopimuksia, suositaan muihin yrityksiin nähden maatalous- ja elintarviketuotannon uudenaikaistamis- ja rakenneuudistustukia myönnettäessä (12 §).

8. Kansallinen tuomioistuin on tämän johdosta esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Kielletäänkö 27.6.1968 annetun neuvoston asetuksen N:o 804/68 3 artiklassa Italian valtiota säätämästä lailla sellaisten alan sisäisten sopimusten tekemisestä, joilla on tarkoitus 16.3.1988 annetussa laissa nro 88 säädettyjen menettelyjen mukaisesti määrätä ennalta maidon hinnasta kaikkine siihen liittyvine oikeudellisine seuraamuksineen?"

III Asiaa koskeva lainsäädäntö

1) *Yhteisön lainsäädäntö*

Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 804/68 (jäljempänä asetus N:o 804/68)

9. 3 artiklassa säädetään maidon tavoitehinnan vahvistamisesta seuraavaa:

"1. Yhteisölle vahvistetaan vuosittain ennen elokuun 1. päivää seuraavana

vuonna alkavaksi maidon markkinointivuodeksi maidon tavoitehinta.

— —

2. Tavoitehinta on se maidon hinta, joka pyritään varmistamaan tuottajien myymän maidon kokonaismäärälle markkinointivuoden aikana yhteisössä ja sen ulkoisilla markkinoilla tarjoutuvien myyntimahdollisuuksien mukaan.

3. ja 4. — — ”

2) *Kansallinen lainsäädäntö*

Alan sisäisistä sopimuksista ja maataloustuotteiden viljelystä ja myynnistä tehdyistä sopimuksista 16.3.1988 annettu laki [3]

”1 §

1. Tämän alan sisäisiä sopimuksia sääntelevän lain tarkoituksena on edistää maataloustuotannon kehittymistä ja maatalous- ja elintarviketuotantoalan kansallisen ohjelman suuntaviivojen ja päämäärien mukaista maatalousalan markkinajärjestelmää.

— —

2 §

1. Alan sisäisten sopimusten tulee

a) määrittää maataloustuotannon määrä siten, että se vastaa kotimaisten ja ulkomaisten markkinoiden kysyntää, ja siten, että sen avulla saavutetaan tasaiset ja tasapainoiset markkinaolosuhteet;

— —

d) vahvistaa ennalta tuotteiden hinnat tai niiden määräytymisperusteet viljelysuunnitelmien laatimista varten.

— —

3 — Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana (GURI) nro 69, 23.3.1988.

5 §

1. Tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi alan sisäisissä sopimuksissa on — — määritettävä erityisesti seuraavaa:

— —

b) vähimmäishinta tai, jos kyseessä on useampivuotinen sopimus, hintojen määräytymisperusteet siten, että niiden osalta on otettava erityisesti huomioon tuotantokustannusten kehitys, maksuja koskevat määräajat ja -tavat sekä etukäteismaksut;

— —

8 §

— —

3) Vastapuoli sitoutuu

— —

b) maksamaan sopimusten perusteella määräytyvän hinnan.

— —

12 §

1) Maatalous- ja elintarvikealan jalostusteollisuuden ja jakelun uudenaikaistamis- ja rakenneuudistustuet myönnetään ensi sijassa sellaisille yrityksille, jotka ovat solmineet alan sisäisten sopimusten mukaiset viljely- ja myyntisopimukset.

2) Maataloustuet myönnetään — voimassa olevan lainsäädännön mukaisia etusijakriteerejä koskevin varauksin — ensi sijassa alan sisäisten sopimusten mukaiset viljely- ja myyntisopimukset solmineille järjestön jäseninä oleville maanviljelijöille."

10. Viittaan muiden tämän asian kannalta merkityksellisten lain nro 88/88 säännösten tiivistelmän osalta ennakkoratkaisukysymyksen esittäneen tuomioistuimen esitykseen — katso edellä 5 ja 7 kohta.

IV Osapuolten kannanotot

11. Vastaaja on sitä mieltä, että kansallinen säännös, jonka tarkoituksena on — millä tavoin tahansa — vahvistaa yhtenäinen maidontuotantohinta, on asetuksen N:o 804/68 vastainen.[4] Lain nro 88/88 4 ja 7 §:n tarkoitus on kuitenkin juuri tämä, koska niissä edellytetään osapuolten kutsumista koolle viran puolesta alan sisäisen sopimuksen aikaansaamiseksi. Tässä yhteydessä on tarkasteltava myös lain nro 88/88 12 §:ää, jossa säädetään etusijan antamisesta alan sisäisen sopimuksen allekirjoittajille myönnettäessä uudenaikaistamis- ja rakenneuudistustukia, jotta osapuolet saataisiin solmimaan alan sisäinen sopimus ja vahvistettaisiin siten yhtenäinen hinta.

12. Italian hallitus on sitä mieltä, ettei laissa nro 88/88 määrätä julkisen vallan toimesta tapahtuvasta suorasta vaikuttamisesta tai hintojen määräämisestä. Sitä paitsi laissa nro 88/88 tarkoitetun alan sisäisen sopimuksen ja asetuksen N:o 804/68 3 artiklan mukaisen tavoitehinnan vahvistamisen välillä ei ole minkäänlaista yhteyttä. Tavoitehintaa ei tule ymmärtää koko yhteisön alueella yhtenäisesti voimassa olevana myyntihintana, vaan kynnysarvona, jonka ylittäviin osiin puututaan kyseisen alan yhteisen markkinajärjestelyn interventiomekanismein. Myyntihinta sitä vastoin määräytyy markkinakehityksen mukaisesti. Myös tutkimukset osoittavat, että myyntihinnat vaihtelevat eri jäsenvaltioiden välillä huomattavasti. Siten laki nro 88/88 ei ole asetuksen N:o 804/68 vastainen.

13. Komissio viittaa ensinnäkin siihen, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltiot eivät saa edistää tai suosia tuottajahintojen muodostamista, kun kyseessä on yhteisen markkinajärjestelyn piiriin kuuluva tuote. Jäsenvaltiot rikkovat siten asetusta N:o 804/68, jos ne puuttuvat hintojen muodostumiseen siten, että hinnat määrätään yhteisössä voimassa olevista tavoitehinnoista poikkeavasti, koska tämä johtaisi loppujen lopuksi yhteismarkkinoiden häiriöihin. Lisäksi komissio esittää, että valtion puuttuminen hintojen muodostumiseen voi aina vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla. Sellaiset kansalliset säännökset, jotka suosivat yritysten tekemiä sopimuksia, ovat yhteisön kilpailusääntöjen vastaisia; lisäksi niillä rikotaan EY:n perustamissopimuksen 5 ja 85 artiklaa.

4 — Jos alan sisäisiä sopimuksia ei sen perusteella voitaisi soveltaa, tulisi kanne hylätä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa oikeudenkäynnissä.

V Kannanotto

14. Yhteisöjen tuomioistuin on jo useasti käsitellyt maidon hinnan määräämistä koskevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta maito- ja maitotuotealan yhteistä markkinajärjestelyä koskevien säännösten kanssa. Erityisesti tätä koskevat italialaiset säännökset ovat useasti olleet tarkastelun kohteena. [5]

15. Näissä tapauksissa yhteisöjen tuomioistuin on aluksi keskittynyt yhteisön oikeuden peruslähtökohtiin. Asetuksen N:o 804/68 3 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisölle vahvistetaan vuosittain maidon tavoitehinta. Tämä tavoitehinta on 3 artiklan 2 kohdan mukaan se maidon hinta, joka pyritään varmistamaan tuottajien myymän maidon kokonaismäärälle markkinointivuoden aikana yhteisössä ja sen ulkoisilla markkinoilla tarjoutuvien myyntimahdollisuuksien mukaan.

16. Suorien interventiotoimenpiteiden puuttuessa maidon hintaa pyritään tukemaan erityisesti asetuksen N:o 804/68 5 artiklan mukaisella tiettyjä jalostettuja tuotteita koskevalla interventiohintajärjestelmällä. Tällaisten interventiohintojen tarkoituksena on turvata maidon tavoitehinnan saavuttaminen asetuksen N:o 804/68 3 artiklassa lueteltujen ehtojen mukaisesti, toisin sanoen erityisesti yhteisön sisällä vallitsevien markkinalakien mukaisesti.

17. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi asetus sisältää lisäksi yhteisön rajoja koskevan suojajärjestelmän, joka koostuu erityisesti maksuista, joiden tarkoituksena on tasoittaa tietyn maitotuotteen kynnyshinnan ja vapaasti rajalla -hinnan välistä eroa. Asetuksen mukaan on myös mahdollista myöntää vientitukia, joiden suuruus on sama koko yhteisön alueen osalta, mutta jotka voidaan kuitenkin määrittää eri suuruiseksi aina sen kolmannen maan mukaan, johon maito on tarkoitus toimittaa.

18. Eräs maito- ja maitotuotealan markkinajärjestelyn päätavoitteista on siis tavoitehinnan mukaisesti orientoituvan hinnan takaaminen maidontuottajille. Tämän päämäärän saavuttamiseksi asetuksessa säädettyjen mekanismien valvonta kuuluu yksinomaisesti yhteisölle. [6]

19. Yhteisöjen tuomioistuin käsitteli asiassa Toffoli ym. [7] antamassaan tuo-

5 — Asia 10/79, Toffoli ym., tuomio 6.11.1979 (Kok. 1979, s. 3301); asia 166/82, komissio v. Italia, tuomio 7.2.1984 (Kok. 1984, s. 459) sekä asia 225/86, komissio v. Italia, tuomio 27.4.1988 (Kok. 1988, s. 2271). Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka koskee jäsenvaltioiden yksipuolisia toimenpiteitä maataloustuotteiden hinnan määräämiseksi ks. myös esim. asia 31/74, Galli, tuomio 23.1.1975 (Kok. 1975, s. 47; Kok. Ep. II, s. 425); asia 5/79, Buys ym., tuomio 18.10.1979 (Kok. 1979, s. 3203) sekä yhdistetyt asiat 16/79—20/79, Joseph Danis, tuomio 6.11.1979 (Kok. 1979, s. 3327; Kok. Ep. IV, s. 659).

6 — Ks. edellä alaviitteessä 5 mainittu asia Toffoli ym., tuomion 11 kohta.

7 — Mainittu edellä alaviitteessä 5.

miossa Italian lain nro 306/75 — joka korvattiin myöhemmin nyt käsiteltävänä olevan tapauksen lähtökohtana olevalla lailla nro 88/88 — yhteensopivuutta asetuksen N:o 804/68 kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin esitti silloisen oikeustilan seuraavasti: Tuolloin voimassa olleen lain mukaan, joka sisälsi muun muassa säännöksiä maidon tuottajahinnan määrittämisestä, yhdistykseen kuuluvien tuottajien tuli maidon tuotannossa ja myynnissä noudattaa yhdistyksen määrittelemiä sääntöjä ja ohjelmia. Tämän lisäksi yhdistyksen jäseninä olevien tuottajien tuli myydä maito yhdistyksen välityksellä. Maidon tuottajahinta vahvistettiin maidon käyttötarkoituksesta riippumatta jokaiselle tuotantovuodelle ja jokaiselle alueelle kollektiivisissa neuvotteluissa, joihin osallistui asianosaisia eri elinkeinopiireistä. Osapuolten välillä voimaan tulleet sopimukset julkistettiin, ja ne olivat sen jälkeen osapuolia sitovia. Jos osapuolten kesken ei päästy sopimukseen 30 päivän kuluessa tuotantovuoden alkamisesta, maidon tuottajahinnan vahvisti alueen hallintoviranomaisen päätöksellä nimitetty komitea. Myös tällaisen komitean tekemä päätös julkistettiin, ja se tuli osapuolia sitovaksi.

20. Yhteisöjen tuomioistuimelle esitettiin asiassa ennakkoratkaisukysymys, kielletäänkö asetuksessa N:o 804/68 Italian valtiota siirtämästä lailla hallintoviranomaisilleen toimivalta määrätä maidon tuottajahinta.

21. Yhteisöjen tuomioistuin totesi markkinajärjestelyn päämäärien perusteella, että "aloilla, jotka kuuluvat yhteisen markkinajärjestelyn piiriin, ja erityisesti, kun tällainen järjestely perustuu yhteiseen hintajärjestelmään, — — jäsenvaltioilla ei ole enää oikeutta puuttua yksipuolisesti annetulla kansallisella lainsäädännöllä hintojen muodostamismekanismeihin, jotka on säännelty yhteisessä markkinajärjestelyssä samalla tuotanto- tai jakeluportaalla. Tästä seuraa, että kansallinen lainsäädäntö, jonka tarkoituksena — millä tavoin tahansa — on edistää tai tukea yhtenäisen maidontuotantohinnan vahvistamista, kansallisella tai alueellisella sopimuksella tai viranomaistoimella, ei luonteensa vuoksi kuulu jäsenvaltioiden toimivaltaan, ja se on ristiriidassa asetuksessa N:o 804/68 ja erityisesti sen 3 artiklassa olevan periaatteen kanssa, jonka mukaan yhteisön maidontuottajien markkinointivuoden kuluessa myymälle maidolle toteutetaan tuotannon tavoitehinta yhteisössä ja sen ulkoisilla markkinoilla tarjoutuvien myyntimahdollisuuksien mukaan." [8]

22. Yhteisöjen tuomioistuin on sen vuoksi vastannut tuolloin esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen, että "jäsenvaltion toimesta tapahtuva välillinen tai välitön maidon tuottajahinnan määrääminen — — ei

8 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia Toffoli ym., tuomion 12 kohta.

ole yhteensopiva — — asetuksella N:o 804/68 perustetun maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa."

23. Yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut tämän kannan Italiaa vastaan käydyssä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa asiassa 7.2.1984 antamassaan tuomiossa — kyse oli jälleen laista nro 306/75. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että asiassa oli rikottu yhteisön oikeutta, koska Italian laki edellytti yhtenäisen maidon tuottajahinnan vahvistamista alueellisen hallintoviranomaisen päätöksellä nimitetyn komitean toimesta. [9] Yhteisöjen tuomioistuin totesi edelleen, että kaikki sellainen lainsäädäntö, joka edellyttää valtiollisen tai alueellisen viranomaisen puuttumista yhtenäisen maidontuottajahinnan vahvistamisen edistämiseksi tai tukemiseksi, on yhteisön oikeuden vastaista. [10]

24. Voidaan siis pitää kiinni siitä, että kansallinen lainsäädäntö, jonka tarkoituksena — millä tavoin tahansa — on edistää tai tukea yhtenäisen maidontuottajahinnan vahvistamista kansallisella tai alueellisella sopimuksella tai viranomaistoimella, on asetuksen N:o 804/68 vastainen.

9 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia komissio v. Italia, tuomion 24 kohta.

10 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia komissio v. Italia, tuomion 25 kohta.

25. Käsiteltävänä olevan asian kannalta tämä merkitsee sitä, että asian osalta on selvitettävä, onko Italian valtio välittömästi tai välillisesti määrännyt maidon tuottajahinnat ja rikkonut siten asetusta N:o 804/68.

26. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on maininnut ennakkoratkaisupyynnössään seikkoja, jotka sen mielestä puhuvat sen puolesta, että julkinen valta on vähintäänkin välillisesti edistänyt tai tukenut yhtenäisen tuottajahinnan vahvistamista. Kyseinen tuomioistuin viittaa erityisesti siihen, että riidan kohteena olevat alan sisäiset sopimukset ovat sitovia ja että niissä määrätään vähimmäishinta tai perusteet sen määrittämiseksi. Siinä tapauksessa, että sopimus ei synny osapuolten omasta aloitteesta, maa- ja metsätalousministeri kutsuu jommankumman osapuolen hakemuksesta osapuolet koolle. Samoin aluehallinnon maatalousasioista vastaavalla ministerillä on velvollisuus kutsua toisen osapuolen hakemuksesta osapuolet koolle alan sisäisen sopimuksen aikaansaamiseksi. Alan sisäisen sopimuksen osapuolten tulee tukea tuotteiden myyntisopimusten solmimista ja varmistaa, että solmitut yksittäiset sopimukset ovat yhtäpitäviä alan sisäisten sopimusten kanssa. Lopuksi maatalous- ja elintarviketuotannon uudenaikaistamis- ja rakenneuudistustukia myönnetään muiden yritysten kustannuksella ensisijaisesti sel-

laisille yrityksille, jotka ovat solmineet alan sisäisten sopimusten mukaisia sopimuksia.

27. Näiden seikkojen yhteisvaikutuksesta seuraa, että Italian valtio ei tosin ole suoraan määrännyt maidon tuottajahintaa, mutta vähintään tukenut alan sisäisten sopimusten solmimista. Tällaisia alan sisäisen sopimuksen osapuolia suositaan sellaisten tukien muodossa, joita ne eivät muutoin saisi. Myös alan sisäisten sopimusten sitovuus sekä osapuolten kutsuminen koolle julkisen vallan toimesta viittaa siihen, että kyseessä on valtion välillinen puuttuminen tuottajahintojen määräämiseen.

28. Koska kaikenlainen tuottajahintojen määrääminen kuitenkin — millä tavoin tahansa — on asetuksessa N:o 804/68, erityisesti sen 3 artiklassa, ilmaistun periaatteen vastainen, jonka mukaan tuottajien myymälle maidolle pyritään toteuttamaan tuotannon tavoitehinta yhteisössä ja sen ulkoisilla markkinoilla tarjoutuvien myyntimahdollisuuksien mukaan, on lähtökohtaisesti katsottava, että tällainen kansallinen lainsäädäntö on kyseessä olevan yhteisen markkinajärjestelyn vastainen.

29. Lopuksi on viitattava vielä siihen, että on kansallisen tuomioistuimen asiana selvittää kulloisenkin tapauksen tosiseikasto sekä selvittää, mitä kansallisen lainsäädännön säännöksiä asiassa sovelletaan, ja erityisesti tulkita niitä.

30. Lopputuloksena on siten katsottava, että kansallinen lainsäädäntö, joka edistää tai tukee sellaisten alan sisäisten sopimusten solmimista, joissa vahvistetaan maidon tuottajahinta, on 27.6.1968 annetulla neuvoston asetuksella N:o 804/68 perustetun maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn vastainen. Koska tällaiset sopimukset ovat lain nro 88/88 perusteella osapuolia sitovia ja lisäksi koska sopimuksen osapuolille annetaan etusija tukia myönnettäessä, ei ratkaisevaa merkitystä enää ole sillä seikalla, onko jäsenvaltio itse välittömästi mukana tuottajahintojen määräämisessä.

VI Oikeudenkäyntikulut

31. Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Asianosaisille käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe ennakkoratkaisukysymyksen esittäneessä tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa; päätös kulujen korvaamisesta kuuluu siten kansalliselle tuomioistuimelle.

VII Ratkaisuehdotus

32. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavasti:

16.3.1988 annetun Italian lain nro 88 kaltaiset säännökset, joissa säädetään alan sisäisten sopimusten tekemisestä siten, että siinä annetaan tämän sopimuksen osapuolten tehtäväksi laissa säädetyn menettelyn mukaisesti määrätä ennalta maidon hinnasta kaikkine siihen liittyvine oikeudellisine seuraamuksineen, on maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68 3 artiklan vastainen.